

ICF käyttöön 1: ICF ja rakenteinen kirjaaminen toimintakykytietorakenteiden mukaisesti

Miten otan käyttöön ICF-luokituksen sote-keskuksessa? – Jatkowebinaari

FT Heidi Anttila, erikoistutkija

18.9.2023

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Käsiteltävät aiheet

1. Mitä toimintakykytieto on?
2. Uudet sote-yhteiset tietorakenteet: toimintakykymerkintä ja –arvio
3. Miten kirjaan asiakkaan/potilaan toimintakykytiedon rakenteisesti?

Osaamistavoitteet

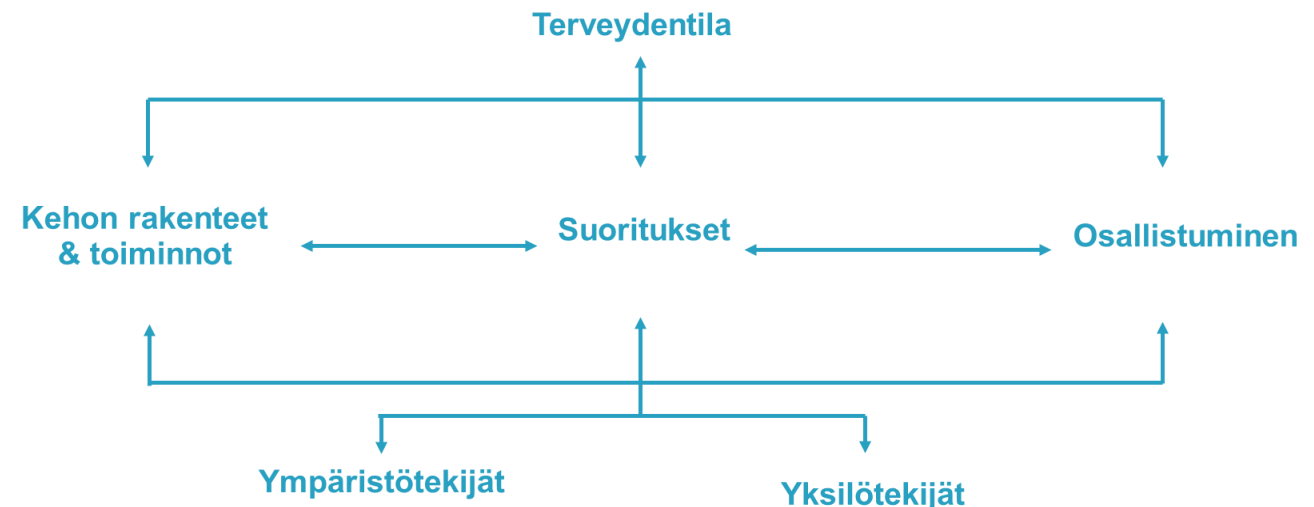
Tämän luennon jälkeen tiedän...

- ✓ mitä toimintakykytieto on
- ✓ mitä toimintakykymerkintä ja -arvio ovat ja mihin niitä käytetään,
- ✓ miten kirjaan merkintään havainnot asiakkaani/potilaani toimintakyvystä ja
- ✓ miten kirjaan arvioon yhteenvedon asiakkaan toimintakyvystä.

Mitä toimintakykytieto on?

- Toimintakykytieto kuvaa monipuolisesti ihmisen fyysisiä, psyykkisiä, kognitiivisia ja sosiaalisia kykyjä selviytyä jokapäiväisen elämän toiminnoista ja tilanteista.
- Toimintakykyyn vaikuttaa terveydentila, yksilötekijät ja ympäristötekijät
- Toimintakykyä kuvaavia käsitteitä löytyy ICF-luokituksesta
 - thl.fi/icf-koodit

ICF - Kokonaisvaltainen toimintakyvyn ja -rajoitteiden ymmärtäminen

**ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health),
Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus.**

Miten voin oppia käyttämään ICF:ää?

- **thl.fi/icf** – perustietoa ICF:stä
- **ICF-koulutukset** - kontaktiopetusta, ks. <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/ajankohtaista/icf-koulutukset>
- **ICF verkkokoulu** - ICF:n perusteiden oppimiseen
 - tietojen kertaamiseen ja testaamiseen: yhdistä kontaktiopetukseen
 - <https://www.icf-elearning.com/>

Rakenteisesta tiedosta saatava hyöty perustuu siihen, että tieto on tunnistettavissa ja sitä voidaan käsitellä myös koneellisesti.

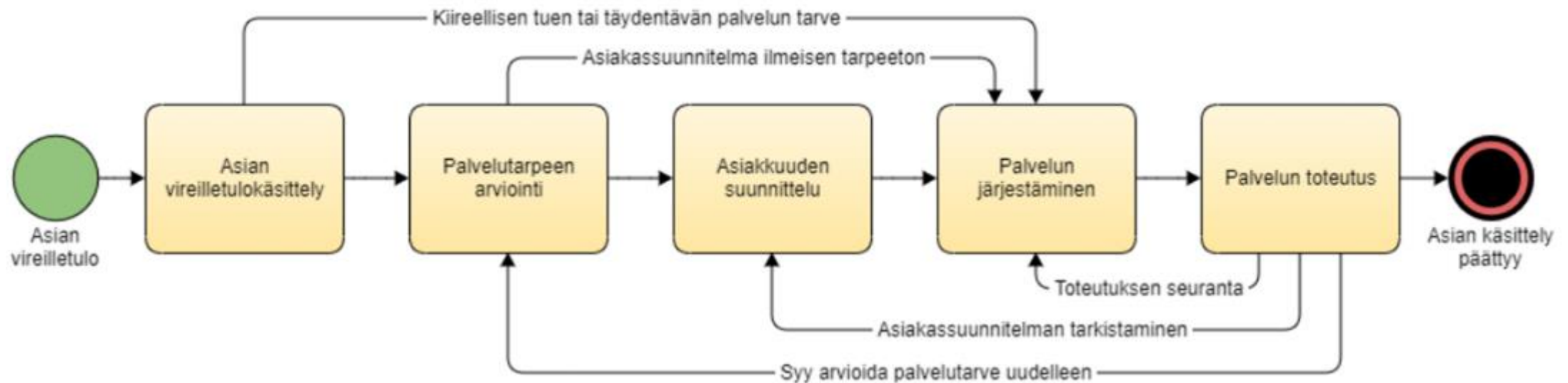

Uudet sote-yhteiset tietorakenteet: toimintakykymerkintä ja -arvio

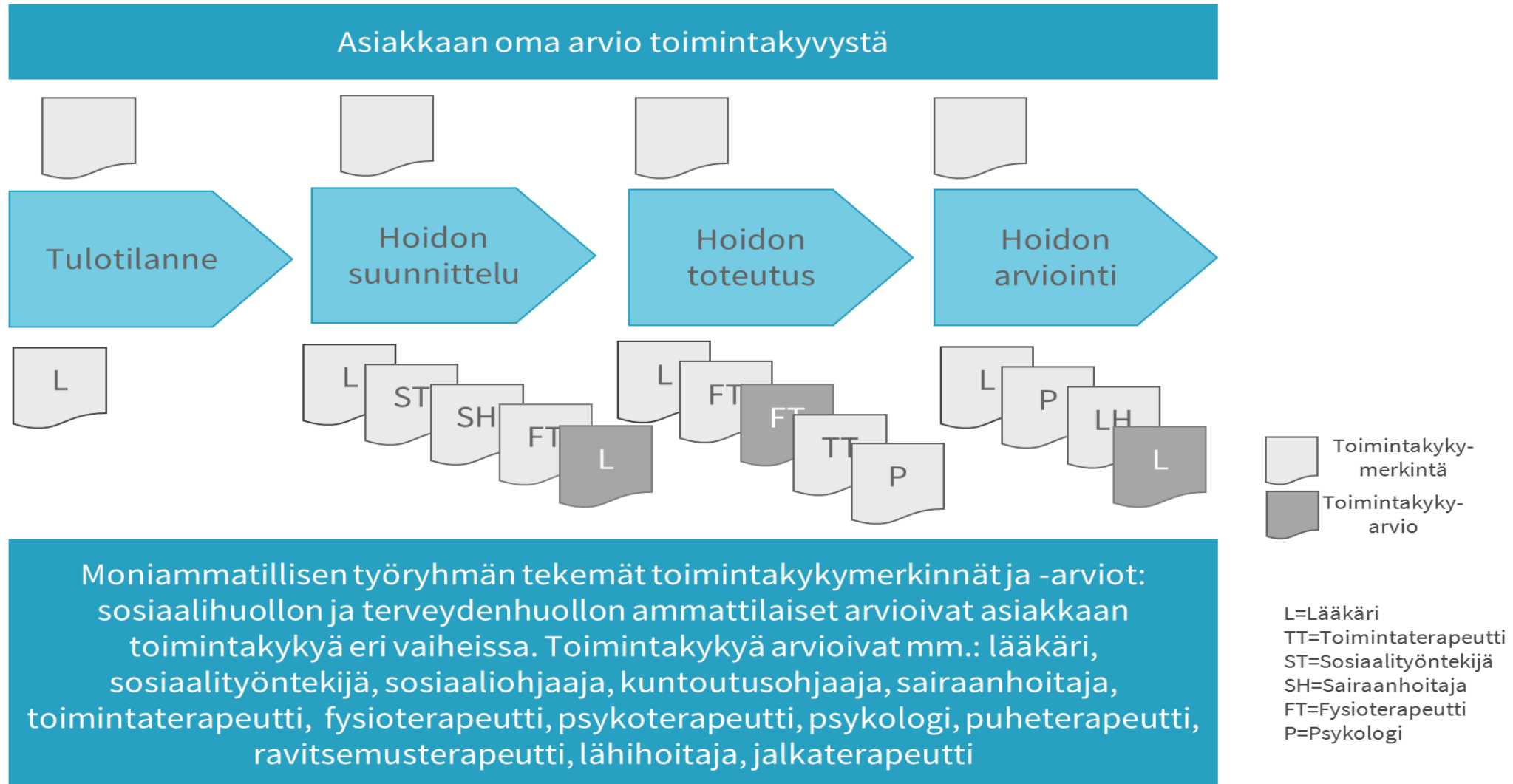
Uudet tietorakenteet sote-ammattilaisille

- ***Merkintä toimintakyvystä*** ja ***Toimintakykyarvio*** -rakenteita käytetään potilaan tai asiakkaan toimintakyvystä tehtävien havaintojen kirjaamiseen.
 - Merkintää käytetään, kun kirjataan yksittäisiä havaintoja kertomukseen.
 - Arviota käytetään, kun tehdään yhteenveto merkintöjen pohjalta.
- Merkintä ja arvio kirjataan mille tahansa näkymälle, pääsääntöisesti Toimintakyky-otsikon alle.

Sosiaalihuollossa merkintöjä toimintakyvystä ja toimintakykyarvioita kirjataan kaikissa palveluprosesseissa ja asiankäsittelyn vaiheissa (lukuun ottamatta asian vireilletulokäsittelyä)

Eri ammattihenkilöiden tekemät merkinnät ja arviot asiakkaan hoitopolulla

Kirjaa havainnot
merkintään ja tee
yhteenvedo
arvioon

Miten kirjaan asiakkaan/potilaan toimintakykytiedon rakenteisesti?

Miten rakenteinen kirjaamistapa toteutetaan?

- Tiedot kirjataan tarvittaviin kenttiin.
- Tiedot tarvitsee kirjata vain kerran.
- Tietosisällöissä on pakollisia ja täydentäviä kenttiä sekä luokituksia, jotka kaikki tulee toteuttaa tietojärjestelmään.
- Kirjaajan tulee täyttää vähintään pakolliset kentät ja käyttää tarpeen mukaan täydentäviä kenttiä.

Merkintä toimintakyvystä

- Merkintään toimintakyvystä kirjataan yksittäiset toimintakykyhavainnot.
- Havainto voi olla myös jostain ympäristötekijästä.

Toimintakykyhavainnoja saadaan eri tavoin

Haastattelu ja havainnointi:

Kuvailevaa tietoa

Kyselyt tai mittarit:

Mitattua tietoa

Toimintakyky-tieto

Merkintä toimintakyvystä – pakolliset tiedot

Kirjaa jokaisesta havainnosta vähintään

Toimintakykyhavainnon kirjaamisessa käytetään mittaria tai menetelmää –kytkin*

- Kyllä = havainto tehty tietyllä mittarilla
- Ei = havainto tehty ilman tiettyä menetelmää esim. havainnointi, haastattelu

Havainnointimenetelmä*

- [THL-toimintakykymittarit](#) –luokituksen avulla TAI
- Vapaana tekstinä, jos luokituksesta valittu luokka ”Muu mittari, väline”

Toimintakykyhavainnon aihe*

- Vapaana tekstinä TAI
- Käytä ICF- tai ICD-aihekoodeja [THL - ICF Toimintakykykäsitteiden luokitus](#) TAI [THL - Tautiluokitus ICD-10](#) avulla

Toimintakykyhavainnon tulos*

- Lukuarvo eli mitattu tulos kyseisellä mittarilla TAI
- Vapaana tekstinä, millainen asiakkaan toimintakyky on kyseisessä aiheessa

Merkintä toimintakyvystä – täydentävät tiedot

Kirjaamisessa tulee käyttää kaikkia tarpeellisia kenttiä.

Pakollisten kenttien lisäksi seuraavat kentät ovat käytettävissä:

- **Toimintakyvyn havainnointipäivämäärä** esim. 4.9.2023
- **Havainnointipaikka** [THL - Havainnointipaikka](#) -luokituksen avulla
 - **Lisätiedot toimintakyvyn havainnointipaikasta** vapaana tekstinä
- **ICF-tarkenne** [THL - ICF-toimintakykytarkenteet](#) -luokituksen avulla
- **Havaitun toimintakykyrajoitteen pysyvyys** -kytkin (Jos valittu: ”kyllä”, kirjaa myös:
 - **Alkamispäivämäärä** päivämääränä
 - **Päätymispäivämäärä** jos päätymispäivämäärä on kirjattu, kirjaa myös:
 - **Päätymisen perustelut** vapaana tekstinä

Esimerkki: Toimintakykymittarilla saatujen havaintojen kirjaaminen merkintään

- **Toimintakyvyn havainnoinnissa käytetään mittaria tai menetelmää:** Kyllä
- **Havainnointimenetelmä:** [1092](#) *Impact on Participation and Autonomy -mittarin osa-alue 2: rooli perheessä*
- **Toimintakykyhavainnon aiheen kuvaus:** [Rooli perheessä](#)
TAI **Toimintakykyhavainnon ICF-aihekoodi:** [d760](#) Perhesuhteet
- **Toimintakykyhavainnon tulos lukuarvona:** 0
- **Toimintakykyhavainnon tulos tekstinä:** [autonomiassa ja osallistumisessa ei ole rajoituksia](#)

Esimerkki: Vapaamuotoisesti saatujen havaintojen kirjaaminen merkintään

- Toimintakyvyn havainnoinnissa käytetään mittaria tai menetelmää*: **Ei**
- Toimintakyvyn havainnointipaikka: **1** *Vakituinen asunto*
- Toimintakykyhavainnon aiheen kuvaus*: **Ruuanlaitto**

TAI Toimintakykyhavainnon ICF-aihekoodi*: D630

- Toimintakykyhavainnon aihekoodin ICF-tarkenne: **A1** *Ei ongelmaa suoritustasossa*
- Toimintakykyhavainnon tulos tekstinä*: **Ruuan valmistaminen sujuu itsenäisesti ohjeen mukaan. Pääasiassa hän tekee tuttuja ruokalajeja, mutta taidot riittäisivät todennäköisesti myös vaativampaan ruuanlaittoon.**

Toimintakykyarvio

- Toimintakykyarvioon kirjataan ammattilaisen tekemä yhteenvedo merkinnän yksittäisistä havainnoista.
- Myös valitut merkinnät ovat perusteena ammattihenkilön johtopäätöksille.
- Toimintakykyarvioon voi sisällyttää esimerkiksi
 - yhden merkinnän useine havaintoineen
 - tietyltä ajanjakson merkinnät

Toimintakykyarvion keskeiset tiedot

Kirjaa arvioon vähintään:

- **Ammattihenkilön johtopäätökset ja tarvittavat jatkotoimenpiteet*** eli ammatillinen yhteenveto tai yleisarvio, jossa huomioidaan tehdyt havainnot toimintakyvystä ja ympäristötekijöistä sekä annetaan tarvittavat suositukset jatkosta.
- **Toimintakykyä arvioivan ammattihenkilön tiedot*** (sukunimi, etunimet, palveluyksikkö ja ammattinimike)

Arviota voi täydentää useilla muilla rakenteisilla tiedoilla:

- Toimintakykyarvion tarkoitus
- Ajanjakso aikavälinä tai tekstinä
- Arviointitilanne
- Taustatiedot elämäntilanteesta ja terveydestä
- Keskeiset toimintakykymerkinnät
- Henkilön oma arvio toimintakyvystään

Lisäksi arviossa voidaan kuvata erilaisilla mittareilla tai muilla tavoin havaittuja muutoksia.

Toimintakyvyn muutoksen kirjaaminen arvioon

- Kirjaa ensin, minkä toimintakykyhavainnon muutosta kuvataan. Käytettävissä on kentät:
 - toimintakykyhavainnon ICF-aihekoodi
 - toimintakykyhavainnon ICD-aihekoodi
 - havainnointimenetelmä
 - havainnointimenetelmän tai havainnon aiheen kuvaus
- Kirjaa sitten muutostulos. Käytettävissä ovat kentät:
 - toimintakykyhavainnon muutos lukuarvona
 - toimintakykyhavainnon muutos vapaana tekstinä
 - toimintakykyhavainnon muutos luokiteltuna (EN= ennallaan, HUO=huonontunut PA=parantunut)

Toimintakyvyn muutoksen kirjaaminen

Muutos kuvailevassa tiedossa

Esimerkki 1

ICF-koodi: d850 (*vastikkeellinen työ*)

Muutos luokiteltuna: HUO

Esimerkki 2

Aihe: Ravitsemus

Muutos luokiteltuna: EN

Muutos mitatussa tiedossa

Esimerkki 3

Havainnointimenetelmä: 1230 (*WHODAS 2.0 36-osiota, läheiset*)

Muutos lukuarvona: 2

Muutos luokiteltuna: PA

Esimerkki – arvion pakolliset tiedot

Ammattihenkilön johtopäätökset ja tarvittavat jatkotoimenpiteet

Potilaan toimintakyky on alentunut koukistajajännevamman jälkeen syntyneiden rajoitusten vuoksi ja tämä on vaikeuttanut selviytymistä työstä, harrastuksista ja haasteita on tullut sekä pari- että esimiessuhteisiin. Potilas kokee voimavarojensa heikentyneen ja haluaa keskustelu- ja suunnittelutukea jaksamiseen työssä, kotona sekä fyysiseen suoriutumiseen liittyvään omaehtoiseen harjoitteluun. Potilas hyötyy yksilöllisestä toimintaterapiasta, jossa kivunhallintaan liittyviä asioita, jaksamisen sekä toimintakyvyn huolia voidaan tarkastella arjen roolien, toimintatapojen ja toimintojen (kitaran soitto, ruoanlaitto, tiskaaminen, imurointi) mukauttamisen kautta toiminnallisesti sekä keskustellen. Suositellaan toimintaterapiaa 20 krt/90 min toteutettavaksi 1 krt/vk. Seuranta toimintaterapeutilla kuukauden kuluttua tästä käynnistä.

Esimerkki – arvion täydentävät tiedot

Tiedon otsikko	Esimerkkikirjaus
Toimintakykyarvion tarkoitus	Toimintakykyarvio tehdään vakuutusyhtiön haitta-asteen arvioimiseksi sekä jatkokuntoutuspäätöksenteon tueksi.
Toimintakyvyn arviointitilanne	Toimintakykyä arvioidaan esh/polikliinisellä käynnillä. Tulossa aika kuntoutuslääkärille, asumisasioihin liittyen palaveri vammaispalvelun sosiaalityöntekijän kanssa sekä toimintaterapeutin apuvälinetarpeen arviointi.
Toimintakykyarvion ajanjakso aikavälinä	20.4.2020-25.4.2020
Taustatiedot elämäntilanteesta tai terveydentilasta	Potilas asuu vaimonsa kanssa kerrostalossa. Potilas on perusterve. Potilaalla on ystäviä, musiikkiharrastus sekä työ luokanopettajana. Hän on menettänyt isänsä tapaturmaisesti 4 vuotta sitten. 11.10.2019 koukistajajänne vamman päivystyksessä kalanperkuuseen liittyvä fileerausveitsivamman seurauksena (volaarisesti 2-4. sormien alueella)
Asiakkaan oma arvio toimintakyvystään	Potilas kokee suoriutumisen vaikeutta ja tyytymättömyyttä vasemman käden liikkeiden tarkkuuden, nopeuden ja voimien heikentymisen suhteen. Ihmissuhteissa (vaimo/esimies) on tullut tapaturman jälkeen haasteita. Potilas toivoo tilanteeseensa helpotusta, on huolissaan jaksamisestaan. Ystäviltä on saanut tukea ja pitää työstään.

Toimintakykyä arvioivan ammattihenkilön tiedot – pakollinen sekä merkinnässä että arviossa

- Kirjaa/automaattinen täyttö:
 - **Sukunimi.***
 - **Etunimet.***
 - **Palveluyksikkö.*** [THL - SOTE-organisaatiorekisterin](#) avulla. Esim: 1.2.246.10.1012636.10.1.1.100768 = Espoon keskuksen lastensuojelu, Espoon kaupunki, sosiaali- ja terveystoimi.
 - **Ammattinimike.*** [Valvira - Ammattioikeudet -koodistolla](#). Kenttä on toisteinen, joten tarvittaessa voidaan kirjata useita ammattinimikkeitä.

Asiakkaan/perheen tiedot (pakollinen sekä merkinnässä että arviossa, vain sosiaalihuollossa)

- **Asiakas** -kenttä on toistuva, jolloin merkintä toimintakyvystä voidaan laatia myös perheelle yhteiseksi. Tällöin toimintakykyhavaintojen tulee koskea koko perhettä.
- **Kirjaa/automaattinen täyttö**
 - **Sukunimi.***
 - **Etunimet.***
 - **Henkilötunnus.* TAI**
 - **Tilapäinen yksilöintitunnus.***

Esimerkki arvion kirjaamisesta vapaatekstikenttään 1/3

Toimintakykyarvion tarkoitus

Toimintakykyarvion
ajanjakso aikavälinä

Toimintakykyä arvioivan ammattihenkilön tiedot

Taustatiedot
elämäntilanteesta tai
terveydentilasta

TOIMINTAKYKY

TOIMINTAKYKYARVIO

Sisäkorvaimplantin harkintaan liittyvä koonti

2.4.2020-10.4.2020

esh, puhter Minna Meikäläinen
x Shp Sairaanhoidopiiri

Diagnoosi H90.3 Molempien korvien sensorineuraalinen huonokuuloisuus, pysyvä

Esitiedot RP330 Osallistuminen moniammatilliseen yhteistyöhön

Potilas tulee sovitusti vastaanotolle kuulokeskukseen. Kuulon kuntoutustyöryhmässä käsitelty potilaan kuuloasiaa, jolloin noussut esille ajatus arjen toimintakyvyn kartoituksen tarpeesta kuuloon liittyen. Tätä sitten ehdotettu potilaalle audionomin toimesta ja potilas ollut asiaan suostuvainen. Potilaan arjen toimintakykyä eli suoritustasoa kuuloon liittyen kartoitettu haastattelun avulla esille nousseiden aiheiden haitan/tuen asteen arvioimisella (itsearviointi/ ICF-luokitus).

- B230.3 **Kuulotoiminnot** (kuulokäyrä 19.3.2020): Potilaalla on vaikea-asteinen kuulovika. Potilaan kokema kuulon aiheuttama haitan aste arjessa on yleisellä tasolla kohtalainen.
- B230.2 **Kuulotoiminnot**: Potilaan kokema kuulon aiheuttama haitan aste arjessa on yleisellä tasolla kohtalainen.
- E1251+3 **Kommunikoinnin erityistuotteet ja teknologiat/kuulokoje**: Potilas kokee kuulokojeen toimintakykyä merkittävästi edistävänä tekijänä.
- D850.1 **Vastikkeellinen työ**: Työssä elintarviketeollisuuden pakkaajana kuulon aiheuttama haitta toimintakyvylle on lievä, eikä rajoita työkykyä millään tavoin.
- D115.3__4 **Kuunteleminen**: Kuunteleminen kuulokojeella vaikea ongelma ja ilman kuulokojetta ehdoton ongelma.
- D310.3 **Puhuttujen viestien ymmärtäminen/taustahälyssä**: Kommunikointi puheella vaikea ongelma taustahälyssä
- D310.1 **Puhuttujen viestien ymmärtäminen/rauhallisessa ympäristössä**: melko vaivatonta.
- D920.1 **Virkistäytyminen ja vapaa-aika**: Potilas kokee nauttivansa luonnossa liikkumisesta ja kalastuksesta. Kuulon aiheuttama haitta tähän liittyen lievä.
- E310+4 **Lähiperhe**: Lähiperheen tuki kuuloasiassa on potilaalle ehdottomasti toimintakykyä edistävä tekijä ja esim. lapset ovat oppineet sosiaalisissa tilanteissa kantamaan normaalia enemmän vastuuta kommunikoinnin sujumisesta mm. vieraiden kanssa.
- B1301.4 **Motivaatio/sisäkorvaimplantti**: Potilas ei ole lainkaan motivoitunut sisäkorvaimplantin laitosta.

**Ammattihenkilön
johtopäätökset ja
tarvittavat
jatkoimenpiteet**

Arjen toimintakyky eli suoritustaso on kuuloon liittyen potilaan itsensä kokemana kohtalainen ongelma, vaikka kuulo testattuna ylittääkin vaikean tasoiseksi. Kuulo vaikeuttaa ja rajaa sosiaalisia tilanteita arjessa, mutta potilas on kuitenkin sopeutunut asiaan hyvin ja kompensoi arjen sujumista mm. välttelemällä kuulon kannalta hankalia tilanteita arjessa. Myös älypuhelimien potilas kokee toimivana välineenä kommunikointiin erityisesti työympäristössä. Potilas ei ole toistaiseksi motivoitunut sisäkorvaimplatista, koska kokee vielä pärjäävänsä arjessa kuulokojeilla. Sovitusti tämä yhteenveto tiedoksi kuntoutustyöryhmälle seuraavassa kuntoutustyöryhmäpalaverissa.

Kertaus 1/3

- ✓ Toimintakykytieto on **ihmisen fyysisiä, psyykkisiä, kognitiivisia ja sosiaalisia kykyjä selviytyä jokapäiväisen elämän toiminnoista ja tilanteista.**
- ✓ Toimintakykytietoa saadaan asiakkaalta **haastattelulla, havainnoinnilla tai mittareilla.**
- ✓ Toimintakykymerkintä ja -arvio ovat **uudet tietorakenteet, joihin toimintakykytieto kirjataan rakenteisesti.**
- ✓ Merkintä ja arvio kirjataan **mille tahansa näkymälle, pääsääntöisesti Toimintakyky-otsikon alle.**

Kertaus 2/3 : Toimintakykymerkintä

- ✓ **Havainnot asiakkaan/potilaan toimintakyvystä kirjataan merkintään.**
- ✓ **Pakollisia tietoja ovat:** käytettiinkö mittaria/menetelmää, havainnointimenetelmä, aihe ja tulos.
- ✓ **Täydentäviä tietoja ovat:** havainnointipäivämäärä, havaintopaikka, ICF-taranne, rajoitteen pysyvyys, alkamis- ja päättymispäivämäärät sekä päättymisen perustelut.
- ✓ Merkintään kirjataan aina myös **toimintakykyä arvioivan ammattihenkilön tiedot; sosiaalihuollossa myös asiakkaan tiedot.**

Kertaus 3/3: Toimintakykyarvio

- ✓ **Arvioon kirjataan yhteenveto asiakkaan/potilaan toimintakyvystä**
- ✓ **Pakollinen tieto on** ammattihenkilön johtopäätökset ja tarvittavat jatkotoimenpiteet
- ✓ **Täydentäviä tietoja ovat** arvion tarkoitus, ajanjakso aikavälinä tai tekstinä, arviointitilanne, taustatiedot elämäntilanteesta ja terveydestä, toimintakyvyn muutos, henkilön oma arvio toimintakyvystään, keskeiset toimintakykymerkinnät ja laatimispäivämäärä
- ✓ **Toimintakyvyn muutosta** voidaan kuvata kussakin aiheessa, ICF/ICD-koodissa tai havainnointimenetelmässä. Muutos kirjataan lukuarvona, vapaana tekstinä tai luokiteltuna.
- ✓ Arvioon kirjataan aina myös **toimintakykyä arvioivan ammattihenkilön tiedot; sosiaalihuollossa myös asiakkaan tiedot.**

Kiitos! Kysymyksiä?

**Paikalliset tietojärjestelmätoteutukset
hyvinvointialueilla voi jo aloittaa!**

KANTA-toteutus tulossa aikaisintaan 2025

**Toimintakykytiedon rakenteisen kirjaamisen
opas**

- Sote-yhteinen: tulossa 2023

Tietorakenteet tietojärjestelmätoimittajille

- Sosiaalihuollolle:
 - [ASIAKIRJARAKENNE Merkintä toimintakyvystä \(Sosmeta\)](#)
 - [ASIAKIRJARAKENNE Toimintakykyarvio \(Sosmeta\)](#)
- Terveydenhuollolle tulossa Termetaan 2023

